

**การศึกษาสภาพการสอนวิชาดนตรีศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
A Study of Music Education Instruction to
Matthayomsuksa 3 Students of Secondary
Schools under the Office of Basic Education
Commissions in Prachuabkeereekhun Province**

สถิตย์ เสมาใหญ่ *

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการสอนวิชาดนตรีศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2) ศึกษาปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 3) เปรียบเทียบสภาพปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามทัศนะของครูผู้สอนวิชาดนตรีศึกษา จำแนกตามวุฒิทางการศึกษา ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนวิชาดนตรีศึกษา จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถามมาตราประมาณค่า 5 ระดับและแบบตรวจสอบรายการ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t-test

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ครูผู้สอนวิชาดนตรีศึกษามีวุฒิทางดนตรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก และครูไม่มีวุฒิทางดนตรีมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
- 2) ปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามทัศนะครูผู้สอนวิชาดนตรีศึกษาที่มีวุฒิทางดนตรีโดยรวมอยู่ในระดับน้อยและครูไม่มีวุฒิทางดนตรีโดยรวมอยู่ในระดับมาก

* นักศึกษาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

3) สภาพปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ตามทัศนะของครูผู้สอนวิชาดนตรีศึกษาที่มีวุฒิทางดนตรีและไม่มีวุฒิทางดนตรีมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ดนตรีศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the music education instruction to Matthayomsuksa 3 students of secondary schools under the Office of Basic Education Commissions in Prachuabkeereekhun Province 2) to study the problems in music education instruction to Matthayomsuksa 3 students and 3) to compare the problems in music education instruction to Matthayomsuksa 3 students on basis of teachers' educational background. The population included 30 teachers of music education. Data was collected, using 5-point rating scale questionnaire and checklist and was statistically analyzed in percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The findings revealed as follows:

1. The music education instruction to Matthayomsuksa 3 students of secondary schools according to teachers with educational background in music was generally rated at the high level whereas that of teachers without music educational background was generally rated at the moderate level.

2. The problems in music education instruction to Matthayomsuksa 3 students of secondary schools according to teachers with educational background in music was generally rated at the low level whereas that of teachers without music educational background was generally rated at the high level.

3. The problems in music education instruction to Matthayomsuksa 3 students of secondary schools according to teachers with and without music educational background were significantly different ($p < 0.05$).

Keywords : Music Education Instruction, The Office of Basic Education Commissions

บทนำ

โลกในปัจจุบันเป็นโลกที่ไร้พรมแดนเป็นโลกแห่งเทคโนโลยีสารสนเทศ มนุษย์ส่วนใหญ่ใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ในการติดต่อสื่อสารและดำรงชีวิตในประจำวัน ดังนั้นรูปแบบของสังคมจึงเต็มไปด้วยการแข่งขันในทุกๆ ด้าน นอกจากนี้ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประเทศชาติมีความก้าวหน้าและมีพลังในการขับเคลื่อนความเจริญก็คือ “มนุษย์” เพราะมนุษย์เป็นทรัพยากรสำคัญที่จะช่วยในการผลักดันให้สังคมมีการแข่งขัน ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาในทุกๆ ด้าน และสิ่งสำคัญที่จะทำให้มนุษย์มีคุณภาพก็คือ “การศึกษา”

(ลีปพนธ์ เกตุทัต, 2538, น.43) กล่าวว่า การศึกษาเป็นปัจจัยเดียวเท่านั้นที่จะพัฒนาให้คนเป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งด้านปัญญา ร่างกาย จิตใจและสังคม รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นภาระหนักที่ตกอยู่กับครูและผู้บริหารที่จำเป็นต้องปรับกระบวนการทัศน์ในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม โดยการทำแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมนำไปสู่การปฏิบัติได้ สามารถตรวจสอบได้ หลักสูตรจะต้องมีเนื้อหาที่หลากหลายและสอดคล้องกับเศรษฐกิจและสังคมท้องถิ่น ครูจำเป็นต้องจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ทันสมัยและกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย วิชาการที่กล่าวมาต้องยึดหลักสูตรไว้เป็นกรอบหรือแนวทางการดำเนินงาน

จากการที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในกลุ่มสาระศิลปะ ซึ่งกำหนดให้เรียน 3 เนื้อหา ประกอบด้วย ทศนศิลป์ ดนตรีและนาฏศิลป์ มักจะพบปัญหาในกระบวนการเรียนการสอน คือ ครูผู้สอนมีความรู้ความสามารถไม่ตรงกับสาขาวิชาที่สอนขาดแคลนอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนหรือสอนไม่ทันตามเนื้อหาที่หลักสูตรได้กำหนดไว้ทำให้การเรียนการสอนไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จากผลการวิจัยของ เชษฐา ผาจันทร์, (2541) ที่ศึกษาปัญหาเรื่องการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า มีระดับปัญหามากในด้านงบประมาณ การผลิตสื่อ แหล่งความรู้ทางศิลปศึกษาในโรงเรียนและความยากในการสอนตามเนื้อหาที่หลากหลายทั้งเนื้อหาของวิชาทัศนศิลป์ ดนตรีและนาฏศิลป์ที่รวมไว้ในเล่มเดียวกันซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ต่อต้าน ธารีเกษ, (2538) ที่ศึกษาปัญหาและสภาพการสอนวิชาศิลปะกับชีวิตตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) พบว่า ครูผู้สอนมีปัญหาของการสอนวิชาศิลปะอยู่ในระดับมากและยังพบว่า ครูผู้สอนมีความรู้ไม่ตรงกับสาขาวิชาเอก ขาดความรู้ในเนื้อหาวิชา และผลการวิจัยของ สุรสิทธิ์ ปิยะเล, (2536) ที่ศึกษาเรื่อง ปัญหาการสอนกลุ่มเสริมสร้างลักษณะนิสัยแขนงดนตรี-นาฏศิลป์ พบว่า มีปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอนและด้านเนื้อหาวิชามีปัญหาอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านหลักสูตรด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและด้านวัดผลประเมินผล มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

จากความสำคัญและสภาพการเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูสอนวิชาดนตรีศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อให้ผลการศึกษาได้เป็นสารสนเทศแก่ผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาดนตรีให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการสอนวิชาดนตรีศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ตามทัศนะครูผู้สอนวิชาดนตรีศึกษา
2. เพื่อศึกษาปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ตามทัศนะครูผู้สอนวิชาดนตรีศึกษา
3. เพื่อเปรียบเทียบสภาพปัญหาการสอนวิชาดนตรีศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ตามทัศนะของครูผู้สอนวิชาดนตรีศึกษาโดยจำแนกตาม มีคุณวุฒิทางดนตรีและไม่มีคุณวุฒิทางดนตรี

สมมติฐานการวิจัย

ครูผู้สอนที่มีคุณวุฒิทางดนตรีกับครูไม่มีคุณวุฒิทางดนตรี มีสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แตกต่างกัน

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ สามารถสรุปสาระสำคัญของผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ครูผู้สอนดนตรีศึกษา โดยส่วนรวมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษาโดยรวมและรายด้านจำนวน 3 ด้าน คือ ด้านบุคลากร ด้านสถานที่ และด้านคู่มือครู มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง แต่ด้านวัสดุอุปกรณ์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ครูที่มีคุณวุฒิทางดนตรีมีความคิดเห็นดังกล่าวโดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านบุคลากร ด้านสถานที่ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านคู่มือครู มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนครูที่ไม่มีคุณวุฒิทางดนตรีศึกษา มีความคิดเห็นดังกล่าวโดยรวมและรายด้าน 2 ด้าน คือ ด้านวัสดุอุปกรณ์และคู่มือครู มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง แต่ด้านบุคลากรและด้านสถานที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย
2. ครูผู้สอนดนตรีศึกษา โดยส่วนรวมและครูที่ไม่มีคุณวุฒิทางดนตรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษาโดยรวมและทั้งรายด้าน 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก แต่ครูที่มีคุณวุฒิทางดนตรีมีปัญหาโดยรวมและรายด้าน 2 ด้านอยู่ในระดับน้อยและมีปัญหาด้านการศึกษาหลักสูตรและด้านการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง
3. ครูผู้สอนที่มีคุณวุฒิทางดนตรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษาโดยรวมและทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านบุคลากร ด้านสถานที่ ด้านวัสดุอุปกรณ์และด้านคู่มือครู มีความเหมาะสมมากกว่า แต่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษาโดยรวมและทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการศึกษาหลักสูตร ด้านเนื้อหาวิชา ด้านกระบวนการเรียนการสอนและด้านวัดผลประเมินผล น้อยกว่าครูผู้สอนที่ไม่มีคุณวุฒิทางดนตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพการสอนวิชาดนตรีศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีประเด็นที่ควรแก่การอภิปรายดังนี้

1. ผลการศึกษาที่ค้นพบว่า ครูผู้สอนดนตรีศึกษาโดยรวมเห็นว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เครือวัลย์ สุขเจริญ, (2537) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการปฏิบัติในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดนตรีและนาฏศิลป์ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น พบว่า โดยรวมและรายด้านเห็นว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ต่อต้าน ธีระเกษ, (2538) ที่ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการสอนวิชาศิลปะกับชีวิตตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในเขตการศึกษา 1 พบว่า โดยรวมครูผู้สอนมีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการศึกษาปรากฏเช่นนี้แสดงว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีทั้งปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จและอุปสรรคที่เกิดจากการจัดการด้านบุคลากร ด้านสถานที่ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านคู่มือครูของผู้สอนดนตรีศึกษา อาทิเช่น ครูผู้สอนไม่ตรงสาขาวิชาที่สอน ขาดสื่อในการสอน สอนไม่ทันตามเนื้อหาแต่ละภาคเรียน สอนไม่ครบตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ (ณรุทธิ์ สุทธิจิตต์, 2538, น.77) ขาดงบประมาณสำหรับการผลิตวัสดุอุปกรณ์ขาดแหล่งความรู้และความยากในการสอนตามเนื้อหาที่หลากหลายทั้งเนื้อหาวิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ ซึ่งการที่ครูสอนไม่ตรงวิชาเอกทำให้ผู้เรียนขาดทักษะด้านดนตรีศึกษาและครูผู้สอนขาดความรู้ในเนื้อหาวิชา (ต่อต้าน ธีระเกษ, 2538) ปัญหาเกี่ยวกับครูผู้สอนเพราะแต่ละรายวิชาต้องจัดครูผู้สอนครบทั้ง 3 วิชาเอกซึ่งในปัจจุบันโรงเรียนหลายแห่งมีครูที่มาสอนวิชาดนตรีศึกษาแต่ไม่ได้มีวุฒิทางดนตรีต้องใช้ครูวิชาอื่นสอนแทนนักเรียนจึงมีทักษะในการปฏิบัติดนตรีค่อนข้างน้อย กระบวนการเรียนการสอนส่วนใหญ่ครูจะให้นักเรียนฟังเทป ดูวิดีโอทัศน์หรือฝึกเล่นเพียงขลุ่ยหรือเครื่องเคาะจังหวะง่ายๆ ทำให้นักเรียนขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะพื้นฐานด้านดนตรีที่ดี นอกจากนี้ยังขาดอุปกรณ์เครื่องดนตรีที่ใช้ในการสอนเพราะงบประมาณมีจำกัดและราคาเครื่องดนตรีค่อนข้างสูง จากสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีดังกล่าวที่เกิดขึ้นนั้นจึงส่งผลให้โดยรวมมีสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการศึกษาที่พบว่า ครูผู้สอนดนตรีศึกษาโดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการศึกษาหลักสูตร ด้านเนื้อหาวิชา ด้านกระบวนการเรียนการสอนและด้านการวัดผลและประเมินผล เห็นว่า ปัญหาการจัดการเรียนวิชาดนตรีศึกษาอยู่ในระดับมาก ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ ต่อต้าน ธีระเกษ, (2538) ที่ได้ศึกษาสภาพปัญหาการสอนวิชาศิลปะกับชีวิตตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 พบว่า โดยรวมและรายด้าน 4 ด้าน คือ ด้านการศึกษาหลักสูตร ด้านเนื้อหาวิชา ด้านกระบวนการเรียนการสอนและด้านวัดผลประเมินผลมีปัญหาอยู่ในระดับมาก

ส่วนผลการศึกษาที่ปรากฏเช่นนี้อาจจะเนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนด้านการศึกษาหลักสูตรด้านเนื้อหาวิชา ด้านกระบวนการเรียนการสอนและด้านวัดผลประเมินผล ยังมีอุปสรรคบางประการที่เกิดขึ้นกับครูผู้สอนดนตรีศึกษาในแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านการศึกษาศิลปะหลักสูตร มีอุปสรรคที่เกิดขึ้น คือ ครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างหลักสูตรวิชาดนตรีศึกษา ความมุ่งหมายของหลักสูตรที่เกี่ยวกับวิชาดนตรีไม่ชัดเจน ขาดความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชาและเนื้อหาในหลักสูตรไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของวิชาดนตรีศึกษา

ด้านเนื้อหาวิชา มีอุปสรรคที่เกิดขึ้น คือ ครูสอนเนื้อหาไม่สอดคล้องกับหลักสูตร เนื้อหาที่จัดสอนไม่สอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชา เนื้อหาไม่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น กำหนดเนื้อหาวิชาศิลปะกับชีวิต (ทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์) ไว้ในเล่มเดียวกันซึ่งยากต่อการจัดกิจกรรมหรือความถนัดของผู้สอน

ด้านกระบวนการเรียนการสอน อุปสรรคที่เกิดขึ้น คือ นักเรียนยังไม่ได้รับกระบวนการสอนที่หลากหลาย สื่อการสอนไม่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา ครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสื่อการสอน การทำแผนการสอน ไม่ได้เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ขาดความรู้ความเข้าใจในการเลือกกระบวนการที่เหมาะสมกับธรรมชาติวิชา การเชิญวิทยากรในท้องถิ่นมาให้ความรู้ด้านดนตรีน้อยและขาดการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนกระตือรือร้นเข้าร่วมกิจกรรม

ด้านการวัดผลประเมินผล อุปสรรคที่เกิดขึ้น คือ ครูผู้สอนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการสร้างแบบทดสอบชนิดต่างๆ มีการประเมินความรู้ก่อนการเรียนการสอนน้อย ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประเมินผลทักษะทางดนตรีและครูไม่ได้นำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการสอนในรายวิชา

3. จากผลการเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ระหว่างครูที่มีวุฒิต่างดนตรีและไม่มีวุฒิต่างดนตรี พบว่า

3.1 ครูผู้สอนที่มีวุฒิต่างดนตรี โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านบุคลากร ด้านสถานที่ ด้านวัสดุอุปกรณ์และด้านคู่มือครู เห็นว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เหมาะสมมากกว่าครูที่ไม่มีวุฒิต่างดนตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการศึกษาสอดคล้องกับ เชษฐา ผาจันทร์, (2541) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ครูที่มีวุฒิต่างดนตรีมีสภาพปฏิบัติมากกว่าครูที่ไม่มีวุฒิต่างดนตรี ทั้งนี้เนื่องจากครูผู้สอนที่มีวุฒิต่างดนตรีได้ศึกษาในเชิงทฤษฎีและฝึกเล่นเครื่องดนตรีประเภทต่างๆ จากการศึกษาในระดับอุดมศึกษา จึงมีความรู้และทักษะทางดนตรีที่ดี สามารถเข้าใจสภาพการเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษาและนำไปพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ครูผู้สอนที่มีวุฒิต่างดนตรีได้ผ่านการศึกษาเทคนิคการสอนในหลายรูปแบบ มีหลักและวิธีการสอนที่มีระบบและเป็นไปตามขั้นตอนซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในดนตรีของผู้เรียนจากง่ายไปหายากอย่างลัมพันธ์ต่อเนื่อง (ณรุทธิ์ สุทธิจิตต์, 2538, น.72-73) ตรงข้ามกับครูที่ไม่มีวุฒิต่างดนตรีที่จบสาขาวิชาอื่นๆ จึงมีความรู้ความเข้าใจในการจัดสภาพหรือบรรยากาศที่เหมาะสมต่อการเรียนการสอนดนตรีศึกษาน้อยกว่าครูที่มีวุฒิต่างดนตรี

3.2 ผลการศึกษาที่พบว่า ครูที่ไม่มีวุฒิทางดนตรีโดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการศึกษา หลักสูตร ด้านเนื้อหาวิชา ด้านกระบวนการเรียนการสอนและด้านวัดผลประเมินผล เห็นว่า มีปัญหาในการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษามากกว่าครูที่มีวุฒิทางดนตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เชษฐา ผาจันทร์, (2541) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม พบว่าโดยรวมและรายด้านของครูที่ไม่มีวุฒิทางดนตรีมีปัญหาการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาชั้นมัธยมศึกษามากกว่าครูที่มีวุฒิทางดนตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนสาเหตุที่ผลปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะครูที่มีวุฒิทางดนตรีมีทัศนคติที่ดีต่อด้านดนตรีและมีความเชื่อมั่นของตนเองในการสอนดนตรี มีกระบวนการสอนที่ดีและหลากหลาย โดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง มีการสอนที่ยึดกิจกรรมเป็นหลักมากกว่าการสอนที่ยึดเนื้อหาวิชาหรือผู้สอนเป็นหลักนอกจากนี้ยังทำให้นักเรียนพบว่าดนตรีเป็นแหล่งที่ทำให้เกิดความสุขสนาน ปลุกฝังให้นักเรียนเห็นคุณค่าของดนตรีและสามารถสอนทักษะดนตรีขั้นสูงได้ดีกว่าครูที่ไม่มีวุฒิทางดนตรี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในเขตต่างๆ ควรจัดสรรอัตราครูดนตรีศึกษาหรือดุริยางค์ศาสตร์แก่โรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาที่ส่วนใหญ่จัดให้ครูสาขาวิชาอื่นสอนแทน
2. โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์หรือทักษะแก่ครูผู้สอนที่ไม่มีวุฒิทางดนตรี ทั้งความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งวิธีการแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาให้ครูผู้สอนมีศักยภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยอื่นๆ เช่น ระดับชั้นเรียน ขนาดโรงเรียน ประสบการณ์การสอนและระดับการศึกษาของครูผู้สอน
2. ควรทำการศึกษาเชิงคุณลักษณะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนหรือครูผู้สอนดนตรีศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนประถมศึกษาหรือสถาบันระดับอุดมศึกษา โดยศึกษาเฉพาะกรณีสถานศึกษาที่มีครูผู้สอนดีเด่น หรือสถานศึกษาที่มีโครงการด้านดนตรีดีเด่น ทั้งนี้เพื่อหารูปแบบการจัดการเรียนการสอนหรือกิจกรรมด้านดนตรีที่มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นแบบอย่างสำหรับสถานศึกษาอื่นต่อไป

บรรณานุกรม

- เชษฐา ผาจันทร์. (2541). ปัญหาการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมศึกษา
กรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ณรุทธิ์ สุทธิจิตต์. (2535). สารสนเทศศึกษา : แนวคิดสู่แนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2537). วิธีการด้านดนตรีศึกษาโดยการสอนแบบโคคาย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2538). พฤติกรรมการสอนดนตรี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2539). กิจกรรมดนตรีสำหรับครู. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรสิทธิ์ ปินะเล. (2536). ปัญหาการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยแขนงดนตรี-นาฏศิลป์ของครูผู้สอน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขา
ประถมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- ลีปนนท์ เกตุทัต. (2538, เมษายน). การพัฒนาประชากรด้วยการศึกษา. สารพัฒนาหลักสูตร, 9 (94), 43-45.